

Téma 10 - Utrpení a smrt na kříži

1. Všeobecný význam Kristova kříže

1.1. Některé premisy

Tajemství kříže zapadá do všeobecného rámce Božího plánu a Ježíšova příchodu na svět. Smysl stvoření je dán jeho nadpřirozeným cílem, který spočívá ve spojení s Bohem. Avšak hřích hluboce poškodil řád ve stvoření; člověk přestal vidět svět jako dílo plné lásky a proměnil ho v pomýlenou skutečnost. Vložil svou naději do stvořených věcí a stanovil si mylné pozemské cíle.

Příchod Ježíše Krista na svět má za cíl znovu zavést ve světě Boží plán a dovést ho úspěšně k jeho cíli, k spojení s Ním. Ježíš, skutečná Hlava lidského rodu¹, proto přijal lidskou skutečnost poníženou hříchem, přijal ji za svou a synovskými ji obětoval Otci. Tak Ježíš navrátil každému lidskému vztahu a situaci pravý smysl odvislý od Boha Otce.

Tento smysl nebo cíl Ježíšova příchodu se uskutečňuje celým jeho životem, každým z jeho tajemství, v nichž Ježíš plně oslavuje Otce. Každá událost a každé období Kristova života je specificky zaměřeno na tento spásný cíl.²

1. 2. Aplikace na tajemství kříže

Samotným cílem tajemství kříže je odstranění hříchu světa (srov. Jan 1, 29), což je podmínka naprosto nezbytná pro to, aby mohlo dojít k synovskému spojení s Bohem. Toto spojení je, jak jsme řekli, hlavním záměrem Božího plánu (srov. Řím 8, 28–30).

Ježíš ruší hřích světa tím, že ho bere na svá ramena a anuluje ho ve spravedlnosti svého svatého srdce.³ V tom podstatně spočívá tajemství kříže:

a) *Vzal na sebe naše hříchy*. Předně to ukazuje příběh jeho utrpení a smrti vyprávěný v evangeliích. Protože jsou tyto události příběhem vtěleného Syna Božího, a ne jakéhokoliv více či méně svatého člověka, mají všeobecnou hodnotu a účinnost a týkají se celé lidské rasy. Vidíme v nich, že Ježíš byl vydán Otcem do rukou hříšníků (srov. Mt 26, 45) a že on sám dobrovolně dovolil, aby jejich zloba rozhodla o jeho osudu. Jak říká prorok Izaiáš, když představuje svůj působivý obraz Ježíše:⁴ „Pokořil se a ústa neotevřel. Jako beránek vedený na porážku, jako ovce před střihači zůstal němý, ústa neotevřel“ (Iz 53, 7).

Beránek bez poskvrny svobodně přijal fyzické a mravní utrpení způsobené nespravedlností hříšníků a v něm na sebe vzal všechny hříchy lidí, veškerou urážku Boha. Každá urážka od lidí je jistým způsobem příčinou Kristovy smrti. V tom smyslu říkáme, že Ježíš „vynesl“ naše hříchy na Golgotu (srov. 1 Petr 2, 24).

b) *Svým sebeodevzdáním odstranil hřích*. Kristus se však neomezil jen na to, že na sobě nesl naše hříchy, nýbrž je také „zničil“, odstranil. Nesl totiž utrpení v *synovské* spravedlnosti, v poslušném a láskyplném spojení se svým Otcem Bohem a v *nevinné* spravedlnosti toho, kdo miluje hříšníka, i když ten si to nezaslouží, toho, kdo chce odpustit urážky z lásky (srov. Lk 22, 42;

1Je naší Hlavou, protože je Syn Boží a protože s námi podstoupil všechno, kromě hříchu (srov. Žid 4, 15).

2 Ježíšovo dětství, jeho pracovní život, jeho křest v Jordánu, jeho kázání,... vše přispívá k vykoupení lidí. Sv. Josemaría o Kristově životě v nazaretské vesnici řekl: „Tato skrytá léta v Pánově životě nejsou ani bezvýznamná, ani nejsou pouhou přípravou na další léta, na jeho veřejnou činnost. Od roku 1928 to vidím velmi jasně: Bůh chce, abychom my, křesťané, chápali celý Pánův život jako příklad. Zkoumal jsem zvláště jeho skrytý život, jeho život obyčejné práce mezi lidmi; Pán chce, aby mnoho lidí šlo touto cestou, kterou šel on sám v letech svého tichého, nenápadného života“ (sv. Josemaría, *Jít s Kristem*, 19).

3Srov. Kol 1, 19–22; 2, 13–15; Řím 8, 1–4; Ef 2, 14–18; Žid 9, 26.

4Čtyři básně věnované tajemství „Hospodinova služebníka“ tvoří úchvatné proroctví o Kristově utrpení ve Starém zákoně (Iz 42, 1–9; 49, 1–9; 52, 13–53, 12).

23, 34). Obětoval Otci své utrpení a svou smrt za nás, aby nám bylo odpuštěno: „Jeho ranami jsme byli uzdraveni“ (Iz 53, 5).

2. Kříž zjevuje milosrdenství a spravedlnost Boha v Ježíši Kristu

Plodem kříže je tedy odstranění hříchu. Člověk si tyto plody přivlastňuje skrze svátosti (především svátostnou zpověď) a definitivně si je přivlastní po tomto životě, byl-li Bohu věrný. Z kříže pochází pro všechny lidi možnost žít vzdáleni od hříchu a možnost začlenit utrpení a smrt do vlastní cesty ke svatosti.

Bůh chtěl zachránit svět cestou kříže, ne však proto, že by miloval bolest nebo utrpení, vždyť Bůh miluje pouze dobro a konání dobra. Nechtěl kříž bezpodmínečně, jako např. chce, aby existovaly stvořené věci, ale chtěl kříž *praeviso peccato*, kvůli hříchu. Kříž existuje, protože existuje hřích. Existuje však i proto, že existuje Láska. Kříž je plodem lásky Boha, jeho odpověď na hřích lidí.

Bůh chtěl poslat svého Syna na svět, aby uskutečnil spásu lidí obětováním svého vlastního života, což vypovídá mnohé především o Bohu samém. Právě kříž zjevuje milosrdenství a spravedlnost Boha:

a) *Milosrdenství*. Písmo svaté často uvádí, že Otec vydal svého Syna do rukou hříšníků (srov. Mt 26, 54), že neušetřil svého vlastního Syna. Skrze jednotu božských osob v Trojici je v Ježíši Kristu, vtěleném Slově, vždy přítomný Otec, který ho posílá. Z toho důvodu stojí za svobodným Ježíšovým rozhodnutím odevzdat svůj život za nás odevzdání milovaného Syna Otcem, který Syna vydává hříšníkům; toto odevzdání ukazuje víc než jakékoliv jiné gesto v dějinách spásy lásku Otce k lidem a jeho milosrdenství.

b) Kříž nám také zjevuje Boží *spravedlnost*. Ta nespočívá toliko v tom, že má člověk zaplatit za svůj hřích, ale spíše v navrácení člověka na cestu pravdy a dobra, v obnovení dober, která hřích zničil. Věrnost, poslušnost a láska Krista k svému Otci Bohu; Ježíšova velkorysost, láska a odpuštění bratřím lidem; jeho pravdivost, spravedlnost a nevinnost, uchované a potvrzené v hodinu jeho utrpení a jeho smrti, plní tuto funkci: zbavují hřích jeho zatracující moci a otevírají naše srdce svatosti a spravedlnosti, protože Ježíš se za nás obětuje. Bůh nás osvobozuje od našich hříchů cestou spravedlnosti, Kristovy spravedlnosti.

Jako plod Kristovy oběti a díky přítomnosti jeho spasitelské moci si můžeme v jakékoliv situaci, v níž se ocitneme, počínat jako děti Boží.

3. Kříž ve svém dějinném uskutečnění

Ježíš věděl od počátku a způsobem odpovídajícím vývoji jeho poslání a jeho lidského poznání, že jeho život směřuje ke kříži a plně to přijal: přišel, aby do nejmenšího detailu splnil vůli Otce (srov. Jan 19, 28–30) a to ho dovedlo až k tomu, že „dal svůj život jako výkupné za všechny“ (Mk 10, 45).

Při uskutečňování úkolu, který mu Otec svěřil, se Ježíš setkal s odporem církevních představitelů Izraele, kteří ho považovali za podvodníka. „Někteří izraelští předáci obvinili Ježíše, že jedná proti Zákonu, proti jeruzalémskému chrámu a zvláště proti víře v jediného Boha, protože se prohlašoval za Božího Syna. Proto ho předali Pilátovi, aby ho odsoudil na smrt“ (Kompendium, 113).

Ti, kdo odsoudili Ježíše, zhřešili odmítnutím Pravdy, jíž je Kristus. Ve skutečnosti je každý hřích odmítnutím Ježíše a pravdy, kterou nám přinesl od Otce. V tomto smyslu nachází každý hřích své místo v Ježíšově utrpení. „Ježíšovo utrpení a jeho smrt nemohou být kladeny za vinu ani všem tehdy žijícím Židům, ani jiným Židům, kteří po tom přišli v čase a prostoru. Vždyť každý hříšník, to je každý člověk, je skutečně příčinou a nástrojem utrpení Vykupitele, a mnohem závažněji jsou vinni ti, především křesťané, kteří často znovu upadají do hříchu nebo si libují v neřestech“ (Kompendium, 117).

4. Oběť a vykoupení

Ježíš zemřel za naše hříchy (srov. Řím 4, 25), aby nás z nich vysvobodil a zachránil nás z otroctví, které hřích vnáší do lidského života. Písmo svaté říká, že utrpení a smrt Krista je: a) obětí smlouvy, b) smírnou obětí, c) obětí odčinění a zadostičinění, d) úkonem vykoupení a osvobození lidí.

a) Obětováním svého života Bohu na kříži Ježíš ustanovil *Novou smlouvu*, to je novou formu spojení Boha s lidmi, kterou prorokoval Izaiáš (srov. Iz 42, 6), Jeremiáš (srov. Jer 31, 31–33) a Ezechiel (srov. Ez 37, 26). Nová smlouva je smlouva potvrzená Kristovým vydaným tělem a jeho krví prolitou za nás (srov. Mt 26, 27–28).

b) Kristova oběť na kříži má *smírnou hodnotu*, to je hodnotu omytí a očištění od hříchu (srov. Řím 3, 25; Žid 1, 3; 1 Jan 2, 2; 4, 10).

c) Kříž je *obětí odčinění a zadostičinění za hřích* (srov. Řím 3, 25; Žid 1, 3; 1 Jan 2, 2; 4, 10). Kristus projevil Otcí lásku a poslušnost, kterou mu lidé odmítli svými hříchy. Jeho odevzdání *učinilo zadost* otcovské lásce Boha, kterou jsme my, lidé, odmítli již na počátku dějin.

d) Kristův kříž je *úkonem vykoupení a osvobození* lidí. Ježíš zaplatil za naši svobodu cenou své krve, to jest, svého utrpení a smrti (1 Petr 1, 18). Zasloužil nám svým odevzdáním spásu, aby nás mohl přijmout do nebeského království: „On nás totiž vytrhl z moci temnosti a převedl do království svého milovaného Syna. V něm máme vykoupení a odpuštění hříchů“ (Kol 1, 13–14).

5. Účinky kříže

Hlavním účinkem kříže je odstranit hřích a vše, co se staví proti spojení člověka s Bohem.

Kromě toho, že kříž ruší *hříchy*, nás také osvobozuje od ďábla, který ve skrytu řídí drama hříchu a věčné smrti. Ďábel nic nezmůže proti tomu, kdo je spojen s Kristem (srov. Řím 8, 31–39). Smrt přestane být věčným odloučením od Boha a bude jen přístupovou branou k poslednímu cíli (srov. 1 Kor 15, 55–56).

Odstraněním všech těchto překážek otevírá kříž lidstvu cestu ke spáse, všeobecnou možnost milosti.

Spolu se vzkříšením a slavným povýšením je kříž příčinou ospravedlnění člověka, to je nejen odstranění hříchu a ostatních překážek, ale také vlití nového života (Kristovy milosti, která posvěcuje duši). Každá svátost je různý způsob účasti na Kristově velikonoční oběti a přivlastnění spásy, jež z ní plyne. Jmenovitě křest nás osvobozuje od smrti zavlčené prvotním hříchem a umožňuje nám žít novým životem Vzkříšeného.

Ježíš je jedinou a univerzální příčinou lidské spásy: jediným prostředníkem mezi Bohem a lidmi. Veškerá milost spásy daná lidem pochází z jeho života, zvláště pak z jeho velikonočního tajemství.

6. Spoluvykupovat s Kristem

Jak jsme právě řekli, vykoupení uskutečněné Kristem na kříži je univerzální, vztahuje se na celý lidský rod. Je však třeba, aby se plody a zásluhy Kristova utrpení a smrti dostaly ke každému člověku, a to především prostřednictvím víry a svátostí.

Náš Pán Ježíš Kristus je jediný prostředník mezi Bohem a lidmi (srov. 1 Tim 2, 5). Bůh Otec však chtěl, abychom byli nejen vykoupeni, ale abychom byli i spoluvykupiteli (srov. Katechismus, 618). Vyzývá nás, abychom na sebe vzali jeho kříž a následovali ho (srov. Mt 16, 24), protože On „trpěl za nás a zanechal nám tak příklad, abychom šli v jeho šlépějích“ (1 Petr 2, 21).

Svatý Pavel píše:

a) „Spolu s Kristem jsem ukřižován. Už nežiji já, ale žije ve mně Kristus“ (Gal 2, 20): abychom dosáhli sjednocení s Kristem, musíme obejmout kříž;

b) „Na mém těle doplňuji to, co zbývá vytrpět do plné míry Kristových útrap; má z toho prospěch jeho tělo, to je církev“ (Kol 1, 24): můžeme být spoluvykupiteli s Kristem.

Bůh nás nechtěl osvobodit od všech bolestí tohoto života, abychom se jejich přijetím sjednotili s Kristem, zasloužili si život věčný a spolupracovali na úkolu přinášet ostatním plody vykoupění. Nemoc a bolest obětované Bohu ve spojení s Kristem dosahují velké vykupitelské hodnoty, podobně jako tělesné umrtvování vykonávané ve stejném duchu, v jakém Kristus svobodně a dobrovolně snášel své utrpení: tj. z lásky, aby nás vykoupil odčiněním za naše hříchy. Na kříži nám Ježíš Kristus dává příklad všech ctností:

a) lásky: „Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí život za své přátele“ (srov. Jan 15, 13);

b) poslušnosti: byl „poslušný až k smrti, a to smrti na kříži“ (Flp 2, 8);

c) pokory, mírnosti a trpělivosti: nesl utrpení, aniž by se jim vyhýbal nebo je zmírňoval, jako krotká ovce (srov. Jer 11, 19);

d) odpoutanosti od pozemských věcí: Král králů a Pán těch, kdo vládnou, objevuje se na kříži nahý, je vysmíván, poplíván, bičován, trním korunován – z Lásky.

Pán chtěl spojit svou Matku niterněji než kohokoliv jiného s tajemstvím svého vykupitelského utrpení (srov. Lk 2, 35; Katechismus, 618). Panna Maria nás učí stát u kříže svého Syna.⁵

Antonio Ducay

Základní použitá literatura

– Katechismus katolické církve, 599–618.

– Kompendium Katechismu katolické církve, 112–124.

– Jan Pavel II., Spasitelská hodnota Kristova utrpení. *Katecheze*: 7–IX–1988, 28–IX–1988, 5–X–1988, 19–X–1988, 26–X–1988.

– Jan Pavel II., Kristova smrt: její spasitelská povaha. *Katecheze*: 14–XII–1988, 11–I–1989.

Doporučená literatura

– Sv. Josemaría, Kristova smrt, život křesťana. *Jít s Kristem*, 95–101.

---

⁵Srov. sv. Josemaría, *Cesta*, 508.